

Traian Dima

Alin Sorin Nicolescu

Drept penal. Partea generală

Ediția a 4-a, revăzută și adăugită

Editura
Stamangiu
2023

CUPRINS

Capitolul I. Introducere în studiul dreptului penal	1
<i>Secțiunea I. Dreptul penal ca ramură a dreptului</i>	1
§1. Evoluția istorică a dreptului penal român	1
§2. Definiția, obiectul și sarcinile dreptului penal	3
2.1. Definiția dreptului penal	3
2.2. Obiectul dreptului penal	4
2.3. Sarcinile dreptului penal	5
§3. Scopul dreptului penal	6
§4. Caracteristicile dreptului penal	6
4.1. Caracterul autonom al dreptului penal	6
4.2. Caracterul unitar al dreptului penal	7
4.3. Caracterul de drept public	8
§5. Necesitatea dreptului penal	9
§6. Legăturile dreptului penal cu alte ramuri de drept	10
6.1. Legătura dreptului penal cu dreptul constituțional	10
6.2. Legătura dreptului penal cu dreptul procesual penal	10
6.3. Legătura dreptului penal cu dreptul execuțional penal	11
6.4. Legătura dreptului penal cu dreptul civil	11
6.5. Legătura dreptului penal cu dreptul familiei	11
<i>Secțiunea a II-a. Știința dreptului penal</i>	12
§1. Definiția, obiectul și sarcinile științei dreptului penal	12
1.1. Definiția științei dreptului penal	12
1.2. Obiectul științei dreptului penal	13
1.3. Sarcinile științei dreptului penal	13
§2. Delimitarea științei dreptului penal de știința politică penală	14
§3. Legătura dintre știința dreptului penal și alte științe penale (criminale)	15
<i>Secțiunea a III-a. Principiile de bază specifice dreptului penal român</i>	16
§1. Definiție	16
§2. Principiul legalității incriminării, a pedepselor, a măsurilor educative și de siguranță	17
§3. Principiul răspunderii penale subiective	18
§4. Principiul răspunderii penale obiective	18
§5. Principiul personalității răspunderii penale și a pedepsei	19
§6. Principiul că infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale	19
§7. Principiul dublei esențe a pedepsei: măsură de constrângere și mijloc de reeducare a condamnatului	20
§8. Principiul individualizării judiciare a sancțiunii	20
§9. Principiul sancționării diferențiate a infractorilor minori față de infractorii majori	21
<i>Secțiunea a IV-a. Izvoarele dreptului penal</i>	22
§1. Noțiunea de izvor de drept penal	22
§2. Izvoarele dreptului penal	22

§3. Legea penală, principalul izvor al dreptului penal _____	23
3.1. Noțiunea de lege penală _____	23
3.2. Clasificarea legilor penale _____	24
§4. Ordonanța de urgență a Guvernului, izvor extraordinar de drept penal _____	26
§5. Decretul prezidențial, izvor de drept penal în cazul grațierii individuale _____	27
§6. Deciziile Curții Constituționale, izvor de drept penal _____	27
§7. Deciziile date în recursurile în interesul legii _____	28
§8. Tratatetele și convențiile internaționale, izvor de drept penal _____	29
Secțiunea a V-a. Normele de drept penal și structura acestora _____	30
§1. Noțiunea și structura normelor penale _____	30
1.1. Noțiunea de normă juridică penală _____	30
1.2. Structura normei penale de incriminare _____	31
§2. Categoriile de norme penale _____	31
Secțiunea a VI-a. Interpretarea legii penale _____	35
§1. Interpretarea și problemele interpretării legii penale _____	35
§2. Formele interpretării _____	36
§3. Metode de interpretare _____	38
§4. Felurile interpretării după rezultat _____	41
§5. Limitele interpretării legii penale _____	42
Secțiunea a VII-a. Raportul juridic penal _____	42
§1. Noțiunea raportului juridic penal _____	42
§2. Elementele raportului juridic penal _____	45
2.1. Subiectele raportului juridic penal _____	45
2.1.1. Subiectele raportului juridic penal de conformare _____	45
2.1.2. Subiectele raportului juridic penal de conflict _____	46
2.2. Conținutul raportului juridic penal _____	46
2.2.1. Conținutul raportului juridic penal de conformare _____	47
2.2.2. Conținutul raportului juridic penal de conflict _____	47
2.3. Obiectul raportului juridic penal _____	47
2.3.1. Obiectul raportului juridic penal de conformare _____	48
2.3.2. Obiectul raportului juridic penal de conflict _____	48
§3. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal _____	48
3.1. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conformare _____	48
3.2. Nașterea, modificarea și stingerea raportului juridic penal de conflict _____	49
§4. Raportul juridic penal de conflict și raportul juridic procesual penal _____	51
§5. Faptele penale _____	52
5.1. Faptul juridic penal _____	52
5.1.1. Faptele juridice constitutive de raport juridic penal _____	53
5.1.2. Faptele juridice modificatoare de raport juridic penal _____	53
5.1.3. Faptele juridice care sting raportul juridic penal _____	54

Capitolul II. Legea penală și limitele ei de aplicare	56
Secțiunea I. Generalități despre legea penală	56
§1. Noțiunea de lege penală	56
§2. Categoriile de legi penale	56
2.1. După criteriul întinderii sferei de influență	56
2.2. După criteriul duratei de aplicare	57
2.3. După criteriul caracterului lor	58
§3. Principiile aplicării legii penale	58
Secțiunea a II-a. Structura și conținutul legii penale	59
§1. Codul penal și structura lui	59
§2. Aplicarea legii penale	60
Secțiunea a III-a. Aplicarea legii penale în timp	61
Subsecțiunea I. Principiul activității legii penale	62
§1. Intrarea și ieșirea din vigoare a legii penale	62
1.1. Intrarea în vigoare a legii penale	62
1.2. Ieșirea din vigoare a legii penale	63
§2. Principiul aplicării legii penale active	65
§3. Concursul de legi penale active	65
Subsecțiunea a II-a. Extraactivitatea legii penale	66
§1. Principiul neretroactivității legii penale	66
§2. Principiul retroactivității legii penale	67
§3. Situații tranzitorii	70
§4. Principiul aplicării legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei (art. 5 C. pen.)	71
§5. Principiul aplicării legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei (art. 6 C. pen.)	75
Subsecțiunea a III-a. Cazuri speciale de extraactivitate a legii penale	80
§1. Legi penale retroactive	80
§2. Legi penale ultraactive	81
Secțiunea a IV-a. Aplicarea legii penale în spațiu	82
Subsecțiunea I. Teritorialitatea legii penale	82
§1. Principiul teritorialității legii penale	82
1.1. Conceptul și rațiunea principiului	82
1.2. Teritoriul țării ca noțiune juridică	83
1.3. Faptele penale în raport cu teritoriul	85
1.4. Cazuri speciale de aplicare a criteriului ubicuității	86
Subsecțiunea a II-a. Aplicarea legii penale române unor infracțiuni săvârșite în străinătate	88
§1. Principiul personalității legii penale române	88
1.1. Conceptul și rațiunea principiului personalității legii penale române	88
1.2. Câmpul de aplicare a principiului personalității legii penale	88
§2. Principiul realității legii penale	90
2.1. Conceptul și rațiunea principiului realității legii penale	90
2.2. Limitele principiului realității legii penale	90
§3. Principiul universalității legii penale	92
3.1. Conceptul și rațiunea principiului universalității legii penale	92
3.2. Condițiile de aplicare a principiului universalității legii penale	92

§4. Caracterul subsidiar al principiilor teritorialității, personalității, realității și universalității legii penale _____	94
Subsecțiunea a III-a. Excepții de la aplicarea legii penale române în spațiu. Imunități de jurisdicție _____	95
§1. Reglementarea și fundamentarea imunităților de jurisdicție _____	95
1.1. Imunitatea diplomatică _____	95
1.2. Imunitatea parlamentară _____	96
1.3. Imunitatea prezidențială _____	97
1.4. Alte imunități de drept intern _____	98
§2. Aplicarea legii penale în cazul infracțiunilor săvârșite la bordul navelor sau aeronavelor străine destinate scopurilor comerciale, care se află pe teritoriul României _____	99
§3. Aplicarea legii penale în cazul infracțiunilor săvârșite la bordul navelor sau aeronavelor militare ori guvernamentale _____	100
§4. Aplicarea legii penale în cazul infracțiunilor săvârșite de personalul armatelor străine staționate ori aflate în trecere pe teritoriul României _____	100
Subsecțiunea a IV-a. Extradarea infractorilor și condamnaților _____	101
§1. Noțiunea și caracterizarea extradării _____	101
§2. Fundamentul și izvoarele extradării _____	101
§3. Reglementarea și principiile extradării _____	103
§4. Condițiile de acordare sau solicitare a extradării _____	104
4.1. Persoane ce pot fi extradate din România _____	104
4.2. Persoane exceptate de la extradare _____	104
4.3. Extradarea cetățenilor români. Condiții de extradare _____	105
4.4. Motive obligatorii de refuz al extradării _____	105
4.5. Motive opționale de refuz al extradării _____	106
§5. Condițiile de fond ale extradării _____	106
5.1. Condiții cu privire la faptă _____	106
5.2. Condiții cu privire la pedeapsă _____	107
5.3. Condiții privitoare la competență _____	107
5.4. Condiții privitoare la urmărirea penală _____	108
Capitolul III. Infracțiunea _____	109
Secțiunea I. Noțiunea de infracțiune _____	109
§1. Conceptul de infracțiune în știința dreptului penal _____	109
§2. Premisele existenței infracțiunii _____	110
§3. Infracțiunea ca fenomen _____	110
§4. Definiția generală a infracțiunii _____	111
§5. Importanța definiției generale a infracțiunii date de Codul penal _____	112
Secțiunea a II-a. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii _____	113
§1. Observații în legătură cu trăsăturile esențiale ale infracțiunii _____	113
§2. Trăsăturile esențiale ale infracțiunii în reglementarea art. 15 alin. (1) C. pen. _____	117
2.1. Infracțiunea este o faptă prevăzută de legea penală _____	117
2.2. Infracțiunea este o faptă săvârșită cu vinovăție _____	118

§3. Condițiile negative ale infracțiunii _____	118
3.1. Fapta prevăzută de legea penală săvârșită cu vinovăție să nu fie justificată _____	118
3.2. Fapta prevăzută de legea penală să fie imputabilă persoanei care a săvârșit-o _____	119
Secțiunea a III-a. Analiza trăsăturilor esențiale ale infracțiunii _____	121
§1. Infracțiunea, faptă prevăzută de legea penală _____	121
§2. Infracțiunea, faptă săvârșită cu vinovăție _____	122
§3. Formele vinovăției _____	125
3.1. Intenția și modalitățile ei _____	125
3.2. Culpă și modalitățile ei _____	130
3.3. Intenția depășită (praeterintenția) _____	136
§4. Elementul subiectiv al unei infracțiuni și vinovăția _____	139
Secțiunea a IV-a. Conținutul infracțiunii _____	141
§1. Noțiunea de conținut al infracțiunii _____	141
§2. Importanța cunoașterii conținutului infracțiunii _____	142
§3. Felurile conținuturilor legale de infracțiune _____	143
3.1. Conținut juridic și conținut constitutiv _____	143
3.2. Conținut simplu și conținut alternativ _____	143
3.3. Conținut complex _____	144
3.4. Conținut de bază (tipic), conținut agravat și conținut atenuat _____	144
3.5. Conținut integral și conținut trunchiat _____	144
3.6. Conținut generic și conținut specific _____	145
§4. Structura conținutului infracțiunii _____	145
§5. Clasificarea condițiilor prevăzute de legiuitor în structura conținutului infracțiunii _____	147
5.1. După criteriul care are în vedere elementele constitutive ale infracțiunii _____	147
5.2. După criteriul care are în vedere importanța condițiilor pentru existența infracțiunii _____	148
5.3. După criteriul care are în vedere existența condițiilor în raport cu momentul săvârșirii faptelor _____	149
Secțiunea a V-a. Factorii preexistenți ai infracțiunii _____	150
§1. Obiectul infracțiunii _____	150
1.1. Noțiunea de obiect al infracțiunii _____	150
1.2. Categoriile de obiecte ale infracțiunii _____	151
1.3. Condiții privitoare la obiectul juridic în conținutul infracțiunii _____	154
1.4. Obiectul material al infracțiunii _____	155
§2. Subiecții infracțiunii _____	156
2.1. Noțiunea de subiecți ai infracțiunii _____	156
2.2. Persoana fizică – subiect activ al infracțiunii _____	157
2.3. Persoana juridică – subiect activ al infracțiunii _____	161
2.4. Subiectul pasiv al infracțiunii _____	163
2.4.1. Categoriile de subiecți pasivi ai infracțiunii _____	164
§3. Locul și timpul săvârșirii infracțiunii _____	165
Secțiunea a VI-a. Conținutul constitutiv al infracțiunii _____	167
§1. Situația premisă și conținutul constitutiv al infracțiunii _____	167
§2. Noțiunea de conținut constitutiv al infracțiunii _____	167

§3. Latura obiectivă a infracțiunii	168
3.1. Noțiunea și structura laturii obiective	168
3.1.1. Elementul material al laturii obiective a infracțiunii	168
3.1.2. Urmarea imediată	172
3.1.3. Legătura de cauzalitate	173
§4. Teorii privitoare la legătura de cauzalitate ca element al infracțiunii	176
§5. Latura subiectivă a infracțiunii	181
5.1. Noțiunea și structura laturii subiective	181
5.2. Vinovăția și elementul subiectiv al infracțiunii	181
5.3. Formele vinovăției	183
5.4. Reguli de determinare a formei de vinovăție	183
§6. Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune (inacțiune)	184
6.1. Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune în ipoteza prevăzută de art. 17 lit. a) C. pen.	185
6.2. Săvârșirea infracțiunii comise prin omisiune în ipoteza prevăzută de art. 17 lit. b) C. pen.	186
§7. Mobilul și scopul în conținutul laturii subiective a infracțiunii	187
Secțiunea a VII-a. Clasificarea infracțiunilor	189
§1. Clasificarea infracțiunilor după obiectul social juridic	189
§2. Clasificarea infracțiunilor după subiect	190
2.1. Clasificarea în raport cu subiectul activ	190
2.2. Clasificarea în raport cu subiectul pasiv (victima)	191
§3. Clasificarea infracțiunilor după latura obiectivă	192
§4. Clasificarea infracțiunilor după latura subiectivă	193
§5. Alte clasificări	195

Capitolul IV. Cauzele justificative și cauzele de neimputabilitate	197
Secțiunea I. Cauzele justificative	197
<i>Subsecțiunea I. Generalități despre cauzele justificative</i>	197
§1. Observații generale cu privire la cauzele justificative	197
§2. Definiția cauzelor justificative	198
§3. Clasificarea cauzelor justificative	199
§4. Condiții de aplicare a cauzelor justificative	200
§5. Efectele cauzelor justificative	201
<i>Subsecțiunea a II-a. Cauzele justificative privite în mod special</i>	201
§1. Legitima apărare (art. 19 C. pen.)	201
1.1. Noțiune și caracterizare	201
1.2. Condițiile legitimei apărări în ipoteza art. 19 alin. (2) C. pen.	202
1.3. Condițiile legitimei apărări în ipoteza art. 19 alin. (3) C. pen.	210
1.4. Alte aspecte privind legitima apărare	213
1.5. Efectele juridice ale legitimei apărări	213
1.6. Legitima apărare și Convenția europeană a drepturilor omului	214
§2. Starea de necesitate (art. 20 C. pen.)	216
2.1. Noțiune și caracterizare	217

2.2. Condițiile stării de necesitate	218
2.3. Situații speciale cu privire la incidența stării de necesitate	222
2.4. Consecințele stării de necesitate	223
§3. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații (art. 21 C. pen.)	223
3.1. Noțiune și caracterizare	223
3.2. Exercițarea unui drept recunoscut de lege	226
3.3. Îndeplinirea unei obligații impuse de lege	226
3.4. Îndeplinirea unei obligații impuse de autoritatea competentă	227
§4. Consimțământul persoanei vătămate (art. 22 C. pen.)	229
4.1. Observații privind consimțământul persoanei vătămate în materie penală	229
4.2. Conceptul de consimțământ al persoanei vătămate în raport cu normele penale incriminatoire	230
4.3. Justificarea consimțământului persoanei vătămate	231
4.4. Condițiile consimțământului persoanei vătămate	231
4.5. Alte aspecte cu privire la consimțământul persoanei vătămate	234
Secțiunea a II-a. Cauzele de neimputabilitate	235
<i>Subsecțiunea I. Generalități despre cauzele de neimputabilitate</i>	<i>235</i>
§1. Observații generale cu privire la cauzele de neimputabilitate	235
§2. Conceptul de cauze de neimputabilitate	236
§3. Alte aspecte privind cauzele de neimputabilitate	237
<i>Subsecțiunea a II-a. Cauzele de neimputabilitate privity în special</i>	<i>238</i>
§1. Constrângerea fizică (forța majoră) (art. 24 C. pen.)	238
1.1. Aspecte generale privind constrângerea fizică	238
1.2. Conceptul de constrângere fizică	239
1.3. Condițiile constrângerii fizice	240
1.4. Efectele juridice ale constrângerii fizice	241
§2. Constrângerea morală (art. 25 C. pen.)	242
2.1. Noțiune și caracterizare	242
2.2. Condițiile constrângerii morale	243
2.3. Efectele juridice ale constrângerii morale	244
§3. Excesul neimputabil (art. 26 C. pen.)	245
3.1. Depășirea limitelor legitimei apărări	245
3.2. Depășirea limitelor stării de necesitate	247
§4. Minoritatea făptuitorului (art. 27 C. pen.)	248
4.1. Noțiune și caracterizare	248
4.2. Condițiile stării de minoritate	249
§5. Iresponsabilitatea (art. 28 C. pen.)	251
5.1. Conceptul de ireponsabilitate și caracterizarea acesteia	251
5.2. Condițiile stării de ireponsabilitate	252
5.3. Starea de ireponsabilitate în situații speciale	254
§6. Intoxicația (art. 29 C. pen.)	255
6.1. Noțiune și caracterizare	255
6.2. Condițiile stării de intoxicație	257
6.3. Alte aspecte privind intoxicația	258

§7. Eroarea (art. 30 C. pen.)	259
7.1. Noțiune și caracterizare	260
7.2. Felurile erorii	263
7.3. Condițiile erorii	266
7.4. Eroarea în cazul infracțiunilor săvârșite din culpă	267
7.5. Eroarea de drept	267
7.6. Efectele erorii atunci când poartă asupra circumstanțelor agravante sau asupra unui element circumstanțial agravant al infracțiunii	269
§8. Cazul fortuit (art. 31 C. pen.)	270
8.1. Noțiune și caracterizare	270
8.2. Condițiile pentru existența cazului fortuit	272
8.3. Efectele juridice ale cazului fortuit	273

Capitolul V. Formele infracțiunii direct intenționate după fazele de desfășurare **275**

Secțiunea I. Fazele de desfășurare ale infracțiunii direct intenționate **275**

§1. Aspecte de ordin general	275
§2. Perioadele infracțiunii intenționate	276
2.1. Perioada internă	276
2.2. Perioada externă sau de executare	277

Secțiunea a II-a. Formele infracțiunii intenționate și caracterizarea acestora **278**

§1. Generalități privind formele infracțiunii după fazele de desfășurare a activității infracționale	278
§2. Actele preparatorii	280
2.1. Noțiunea actelor preparatorii sau de pregătire	280
2.2. Modalitățile actelor pregătitoare (preparatorii)	281
2.3. Categoriile de acte pregătitoare	282
2.4. Incriminarea și sancționarea actelor pregătitoare în legislația penală	282
2.5. Regimul actelor pregătitoare în dreptul penal român	283
§3. Tentativa	284
3.1. Noțiunea și caracterizarea tentativei	284
3.2. Condițiile generale ale tentativei	285
3.3. Condițiile preexistente ale tentativei	287
3.4. Conținutul constitutiv al tentativei	288
3.5. Limitele tentativei	292
3.6. Modalitățile tentativei	293
3.7. Tentativa în cazul infracțiunii complexe și al celei săvârșite cu intenție depășită	297
3.7.1. Tentativa în cazul infracțiunii complexe	297
3.7.2. Tentativa în cazul infracțiunii complexe praeterintenționate	298
3.8. Fapte penale ce nu pot avea tentativă	300
3.9. Delimitarea tentativei de actele pregătitoare	303

3.10. Incriminarea tentativei în legislația penală	306
3.11. Sancționarea tentativei în Codul penal	307
§4. Infrațiunea fapt consumat	309
§5. Infrațiunea fapt epuizat	310
Secțiunea a III-a. Desistarea și împiedicarea producerii rezultatului. Cauze de nepedepsire a tentativei	312
§1. Desistarea	312
1.1. Noțiunea desistării	313
1.2. Condițiile desistării	313
§2. Împiedicarea producerii rezultatului	318
2.1. Noțiune și caracterizare	318
2.2. Condiții	319
§3. Natura juridică a desistării voluntare și a împiedicării voluntare a consumării infracțiunii	322
§4. Pedepsirea actelor de executare calificate	322
Capitolul VI. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni	324
Secțiunea I. Unitatea de infracțiune	324
<i>Subsecțiunea I. Unitatea naturală de infracțiune și formele ei</i>	324
§1. Noțiunea de unitate de infracțiune	324
§2. Unitatea naturală de infracțiune și formele ei	325
§3. Infracțiunea simplă	327
§4. Infracțiunea continuă	330
§5. Infracțiunea deviată	334
5.1. Concept și caracterizare	334
<i>Subsecțiunea a II-a. Unitatea legală de infracțiune și formele ei</i>	337
§1. Noțiune și caracterizare generală	337
§2. Infracțiunea continuată	338
2.1. Concept și caracterizare	338
2.2. Condițiile constitutive ale infracțiunii continuate	339
2.3. Efectele juridice ale infracțiunii continuate	348
2.4. Stabilirea datei când se consideră săvârșită infracțiunea continuată	349
2.5. Infracțiuni care nu pot fi săvârșite în formă continuată	350
2.6. Pedepsa în cazul infracțiunilor continuate	351
2.7. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată	352
§3. Infracțiunea complexă	353
3.1. Noțiune și caracterizare	353
3.2. Formele infracțiunii complexe	354
3.3. Complexitatea naturală	358
3.4. Structura infracțiunii complexe	359
3.5. Efectele juridice ale infracțiunii complexe	365
3.6. Tratamentul penal al infracțiunii complexe	365
3.7. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea complexă	367
§4. Infracțiunea progresivă	368
§5. Infracțiunea de obicei	373
5.1. Noțiune și caracterizare	373

5.2. Data săvârșirii infracțiunii de obicei	375
5.3. Momentul consumării infracțiunii de obicei	375
Secțiunea a II-a. Pluralitatea de infracțiuni	376
<i>Subsecțiunea I. Considerații generale despre pluralitatea de infracțiuni</i>	376
§1. Conceptul și caracterizarea pluralității de infracțiuni	376
§2. Formele pluralității de infracțiuni	377
§3. Trăsăturile comune ale pluralității reale de infracțiuni	378
<i>Subsecțiunea a II-a. Concursul de infracțiuni</i>	379
§1. Noțiunea și caracterizarea concursului de infracțiuni	379
§2. Condițiile generale de existență a concursului de infracțiuni	379
§3. Modalitățile concursului de infracțiuni	381
3.1. Concursul real de infracțiuni	381
3.2. Concursul formal (ideal) de infracțiuni. Noțiune și caracterizare	383
3.3. Natura juridică a concursului de infracțiuni	387
<i>Subsecțiunea a III-a. Tratamentul penal al concursului de infracțiuni</i>	387
§1. Sisteme cunoscute de stabilire și aplicare a pedepsei pentru concursul de infracțiuni	387
§2. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni săvârșite de o persoană fizică	389
2.1. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (1) lit. a) C. pen.	390
2.2. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (1) lit. b) C. pen.	390
2.3. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (1) lit. c) C. pen.	391
2.4. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (1) lit. d) C. pen.	392
2.5. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (1) lit. e) C. pen.	392
2.6. Aplicarea pedepsei principale în caz de concurs de infracțiuni în ipoteza prevăzută de art. 39 alin. (2) C. pen.	392
§3. Aplicarea pedepselor complementare, accesorii și a măsurilor de siguranță în cazul concursului de infracțiuni	393
3.1. Aplicarea pedepselor complementare în cazul concursului de infracțiuni	394
3.2. Aplicarea pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi în cazul concursului de infracțiuni	396
3.3. Aplicarea măsurilor de siguranță în cazul concursului de infracțiuni	398
§4. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente săvârșite de persoana fizică	399
<i>Subsecțiunea a IV-a. Recidiva în cazul persoanei fizice</i>	401
§1. Conceptul și caracterizarea recidivei	401
§2. Structura recidivei	403
2.1. Condițiile primului termen al recidivei	403

2.2. Condițiile celui de-al doilea termen al recidivei _____	405
§3. Modalitățile recidivei în reglementarea Codului penal român _____	409
3.1. Recidiva postcondamnatore _____	409
3.1.1. Condițiile pentru existența recidivei postcondamnatorii _____	409
3.2. Recidiva postexecutorie _____	411
3.2.1. Noțiuni și caracterizare _____	411
3.2.2. Condițiile pentru existența recidivei postexecutorii _____	412
§4. Recidiva în situații speciale _____	414
4.1. Situația prevăzută de art. 41 alin. (2) C. pen. _____	414
4.2. Situația prevăzută de art. 41 alin. (3) C. pen. _____	415
§5. Modalitățile recidivei în doctrina penală _____	416
§6. Condamnările care nu atrag starea de recidivă _____	417
6.1. Condamnările privitoare la faptele care nu mai sunt prevăzute de legea penală _____	418
6.2. Condamnările privitoare la infracțiunile amnistiate _____	418
6.3. Condamnările privitoare la infracțiunile săvârșite din culpă _____	419
<i>Subsecțiunea a V-a. Pedepsa în caz de recidivă pentru persoana fizică _____</i>	<i>420</i>
§1. Considerații privind pedeapsa în caz de recidivă în reglementarea noului Cod penal _____	420
§2. Tratamentul penal al recidivei postcondamnatorii _____	421
§3. Tratamentul penal al recidivei postexecutorii _____	426
§4. Descoperirea ulterioară a stării de recidivă _____	427
§5. Recalcularea pedepsei ca urmare a descoperirii ulterioare a stării de recidivă în cazul comutării pedepsei din detențiunea pe viață în pedeapsa închisorii _____	428
§6. Aplicarea pedepselor complementare, pedepsei accesorii și măsurilor de siguranță în caz de recidivă _____	428
6.1. Aplicarea pedepselor complementare în caz de pluralitate de infracțiuni _____	429
6.2. Aplicarea pedepsei accesorii în caz de pluralitate de infracțiuni _____	430
6.3. Aplicarea măsurilor de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni _____	430
<i>Subsecțiunea a VI-a. Pluralitatea intermediară de infracțiuni _____</i>	<i>431</i>
§1. Conceptul de pluralitate intermediară _____	431
§2. Condițiile pentru existența pluralității intermediare _____	432
§3. Pedepsa ce se aplică în cazul pluralității intermediare _____	433
 Capitolul VII. Săvârșirea infracțiunii prin cooperarea mai multor persoane _____	435
<i>Secțiunea I. Considerații generale privind săvârșirea unei infracțiuni de către mai multe persoane _____</i>	435
§1. Caracterizarea generală a pluralității de infractori _____	435
§2. Temeiul legal al tragerii la răspundere penală a participanților la săvârșirea unei infracțiuni _____	436
2.1. Temeiul obiectiv _____	436

2.2. Temeiul subiectiv _____	436
§3. Formele pluralității de infractori _____	437
3.1. Pluralitatea naturală de infractori _____	437
3.2. Pluralitatea constituită de infractori _____	438
3.3. Pluralitatea ocazională sau participația penală _____	440
Secțiunea a II-a. Participația penală _____	440
§1. Cadrul juridic al participației penale _____	440
§2. Conceptul de participație penală și caracterizarea acesteia _____	442
§3. Condițiile generale de existență a participației penale _____	442
§4. Concepția care stă la baza reglementării în Codul penal a instituției participației penale _____	444
§5. Felurile participației penale _____	445
Secțiunea a III-a. Participația penală propriu-zisă _____	446
§1. Noțiune și caracterizare _____	446
§2. Formele participației penale propriu-zise _____	449
<i>Subsecțiunea I. Autorul și coautorul _____</i>	<i>450</i>
§1. Autorul. Noțiune și caracterizare _____	450
§2. Coautorul _____	450
2.1. Fapte care nu sunt susceptibile de a fi comise în coautorat _____	455
<i>Subsecțiunea a II-a. Instigatorul _____</i>	<i>456</i>
§1. Instigarea. Concept și caracterizare _____	456
§2. Condițiile instigării _____	458
§3. Instigarea aparentă _____	464
<i>Subsecțiunea a III-a. Complicele _____</i>	<i>465</i>
§1. Concept și caracterizare _____	465
§2. Condițiile complicității _____	467
§3. Modalitățile complicității _____	471
§4. Complicitatea în cazul infracțiunilor continuate _____	476
<i>Subsecțiunea a IV-a. Tratamentul penal al participației penale propriu-zise _____</i>	<i>477</i>
§1. Temeiul răspunderii penale în cazul participației _____	477
§2. Pedeapsa în cazul participației penale propriu-zise _____	479
2.1. Pedeapsa autorului (coautorului) _____	479
2.2. Pedeapsa instigatorului _____	481
2.3. Pedeapsa complicei _____	481
Secțiunea a IV-a. Participația penală improprie _____	482
§1. Conceptul de participație improprie și caracterizarea acesteia _____	482
§2. Participația improprie în dreptul penal român _____	483
§3. Necesitatea reglementării participației improprie în Codul penal _____	485
§4. Modalitățile participației penale improprie _____	486
4.1. Participația improprie în modalitatea intenție și culpă _____	486
4.2. Participația improprie în modalitatea intenție și lipsă de vinovăție _____	488
§5. Pedeapsa în cazul participației improprie _____	489
Secțiunea a V-a. Efectele circumstanțelor personale și circumstanțelor reale asupra pedepsei participanților _____	490
§1. Efectele circumstanțelor personale _____	491
§2. Efectele circumstanțelor reale (obiective) _____	492

Secțiunea a VI-a. Împiedicarea săvârșirii infracțiunii	494
§1. Condițiile împiedicării consumării infracțiunii	495
§2. Efectele împiedicării consumării infracțiunii și limitele acestora	496
Capitolul VIII. Pedepsele în legea penală	498
Secțiunea I. Categoriile pedepselor	498
§1. Necesitatea sancțiunilor de drept penal pentru combaterea fenomenului infracțional	498
§2. Conceptul de sancțiuni de drept penal	498
§3. Categoriile de sancțiuni de drept penal	499
§4. Caracterele sancțiunilor de drept penal	500
§5. Reglementarea sancțiunilor de drept penal în noul Cod	501
Secțiunea a II-a. Principiile stabilirii sancțiunilor în dreptul penal român	502
§1. Principiul stabilirii prin lege a sancțiunilor de drept penal	502
§2. Principiul stabilirii unor sancțiuni de drept penal compatibile cu conștiința morală și juridică a societății	503
§3. Principiul prevederii unor sancțiuni de drept penal adaptabile și revocabile	503
§4. Principiul individualizării sancțiunilor de drept penal	504
§5. Principiul personalității sancțiunilor de drept penal	504
Secțiunea a III-a. Pedepsele aplicabile persoanei fizice	505
<i>Subsecțiunea I. Considerații de ordin general privind pedepsele aplicabile persoanei fizice</i>	<i>505</i>
§1. Noțiunea generală de pedeapsă și caracterizare	505
§2. Trăsăturile specifice ale pedepsei	506
§3. Scopul pedepsei	508
§4. Funcțiile pedepsei	508
4.1. Funcția de constrângere	508
4.2. Funcția de reeducare	509
4.3. Funcția de exemplaritate	509
4.4. Funcția de eliminare	509
§5. Clasificarea pedepselor	510
§6. Sistemul pedepselor aplicabile persoanei fizice în dreptul penal român	514
§7. Categoriile pedepselor aplicabile persoanelor fizice prevăzute de Codul penal	514
<i>Subsecțiunea a II-a. Pedepsele principale privite în special</i>	<i>516</i>
§1. Principiile generale privind executarea pedepselor privative de libertate	516
§2. Organizarea executării pedepselor privative de libertate în România	518
§3. Detențiunea pe viață	520
3.1. Considerații preliminare	520
3.2. Regimul de executare a pedepsei detențiunii pe viață	521
3.3. Neaplicarea detențiunii pe viață	523
3.4. Înlocuirea detențiunii pe viață	524

3.5. Calculul pedepsei în cazul comutării sau înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață _____	526
§4. Pedepsa închisorii _____	526
§5. Amenda penală _____	529
5.1. Caracterul amenzii penale _____	529
5.2. Specificul amenzii penale _____	530
5.3. Trăsăturile negative ale amenzii penale _____	530
5.4. Reglementarea amenzii în noul Cod penal _____	531
5.4.1. Sistemul zilelor-amendă _____	531
5.4.2. Limitele speciale ale zilelor-amendă _____	533
5.4.3. Majorarea limitelor speciale ale zilelor-amendă _____	533
5.4.4. Calculul zilelor-amendă în ipoteza reținerii unor cauze de atenuare sau agravare a pedepsei _____	533
5.4.5. Amenda care însoțește pedeapsa închisorii (art. 62 C. pen.) _____	534
5.4.6. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii (art. 63 C. pen.) _____	536
5.4.7. Executarea pedepsei amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității (art. 64 C. pen.) _____	537
5.4.8. Condițiile înlocuirii amenzii neexecutate cu obligația condamnatului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității _____	537
5.4.9. Înlocuirea amenzii care a însoțit pedeapsa închisorii cu obligația condamnatului de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității _____	538
5.4.10. Înlocuirea cu zile de închisoare a zilelor-amendă neexecutate prin muncă în folosul comunității _____	538
5.4.11. Înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii în ipoteza în care condamnatul nu consimte la executarea amenzii prin prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității _____	539
5.4.12. Încetarea executării muncii în folosul comunității dispuse în condițiile prevăzute de art. 64 alin. (1) C. pen. _____	539
Secțiunea a IV-a. Pedeapsa accesorie și pedepsele complementare _____	540
<i>Subsecțiunea I. Pedeapsa accesorie _____</i>	<i>540</i>
§1. Concept și caracterizare _____	540
§2. Conținutul pedepsei accesorii _____	541
§3. Executarea pedepsei accesorii _____	542
§4. Încetarea pedepsei accesorii _____	545
<i>Subsecțiunea a II-a. Pedepsele complementare _____</i>	<i>546</i>
§1. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi _____	546
1.1. Interzicerea exercitării unor drepturi. Concept și caracterizare _____	546
1.2. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi _____	547
1.2.1. Dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice [art. 66 alin. (1) lit. a) C. pen.] _____	548

1.2.2. Dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat [art. 66 alin. (1) lit. b) C. pen.]	548
1.2.3. Dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României [art. 66 alin. (1) lit. c) C. pen.]	549
1.2.4. Dreptul de a alege [art. 66 alin. (1) lit. d) C. pen.]	551
1.2.5. Drepturile părintești [art. 66 alin. (1) lit. e) C. pen.]	552
1.2.6. Dreptul de a fi tutore sau curator [art. 66 alin. (1) lit. f) C. pen.]	552
1.2.7. Dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii [art. 66 alin. (1) lit. g) C. pen.]	553
1.2.8. Dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme [art. 66 alin. (1) lit. h) C. pen.]	554
1.2.9. Dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule stabilite de instanță [art. 66 alin. (1) lit. i) C. pen.]	555
1.2.10. Dreptul de a părăsi teritoriul României [art. 66 alin. (1) lit. j) C. pen.]	555
1.2.11. Dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public [art. 66 alin. (1) lit. k) C. pen.]	556
1.2.12. Dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță [art. 66 alin. (1) lit. l) C. pen.]	557
1.2.13. Dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori alte adunări publice, stabilite de instanță [art. 66 alin. (1) lit. m) C. pen.]	557
1.2.14. Dreptul de a comunica cu victima sau cu membri de familie ai acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, ori de a se aprozia de acestea [art. 66 alin. (1) lit. n) C. pen.]	558
1.2.15. Dreptul de a se aprozia de locuința, locul de muncă, școala sau alte locuri unde victima desfășoară activități sociale, în condițiile stabilite de instanță [art. 66 alin. (1) lit. o) C. pen.]	558
1.3. Aplicarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	559
1.3.1. Aplicarea facultativă a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	559
1.3.2. Aplicarea obligatorie a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	560
1.4. Executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	561
1.5. Durata pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	563
1.6. Punerea în executare a pedepselor complementare	563
§2. Pedepsa complementară a degradării militare (art. 69 C. pen.)	564
2.1. Degradarea militară. Concept și caracterizare	564
2.2. Conținutul pedepsei complementare a degradării militare	564

2.3. Modalitățile și condițiile de aplicare a pedepsei complementare a degradării militare _____	565
2.4. Executarea pedepsei complementare a degradării militare _____	565
§3. Pedepsa complementară a publicării hotărârii definitive de condamnare _____	566
Secțiunea a V-a. Calculul duratei pedepselor _____	567
§1. Durata executării _____	567
§2. Computarea duratei măsurilor preventive privative de libertate _____	569
§3. Computarea pedepselor și măsurilor preventive executate în afara țării _____	570
Capitolul IX. Individualizarea pedepselor _____	572
Secțiunea I. Considerații generale privind individualizarea pedepselor _____	572
§1. Conceptul și necesitatea individualizării pedepselor _____	572
§2. Forme de individualizare a pedepsei _____	573
§3. Mijloace de individualizare a pedepselor _____	574
Secțiunea a II-a. Individualizarea legală a pedepsei _____	576
§1. Observații preliminare _____	576
§2. Conținutul individualizării legale a pedepsei _____	576
2.1. În direcția realizării individualizării pedepselor pentru fiecare incriminare în parte _____	576
2.2. În direcția stabilirii cadrului general și a mijloacelor legale necesare pentru asigurarea individualizării judiciare și administrative _____	577
Secțiunea a III-a. Individualizarea judiciară a pedepselor _____	578
§1. Observații preliminare _____	578
§2. Criteriile generale de individualizare judecătorească a pedepselor _____	579
§3. Criteriile generale de individualizare judecătorească a pedepsei, privite în special _____	581
Secțiunea a IV-a. Împrejurările care atenuază sau agravează răspunderea penală _____	590
§1. Circumstanțele _____	591
1.1. Clasificarea circumstanțelor _____	591
§2. Stări de agravare sau de atenuare a pedepsei _____	594
Secțiunea a V-a. Circumstanțele atenuante și agravante _____	596
Subsecțiunea I. Circumstanțele atenuante legale _____	596
§1. Noțiunea și cadrul circumstanțelor atenuante legale _____	596
§2. Circumstanțele atenuante legale privite în special _____	597
2.1. Provocarea _____	597
2.1.1. Noțiune și caracterizare _____	597
2.1.2. Condițiile provocării _____	597
2.1.3. Examen de practică judiciară _____	606
2.1.3.1. Actul provocator este săvârșit din culpă _____	606
2.1.3.2. Actul provocator provine de la o persoană fără discernământ _____	608

2.1.3.3. Starea de provocare și premeditarea _____	608
2.2. Depășirea limitelor legitimei apărări _____	610
2.3. Depășirea limitelor stării de necesitate _____	613
2.3.1. Condițiile pentru depășirea limitelor stării de necesitate _____	613
2.3.2. Examen de practică judiciară _____	615
2.4. Acoperirea integrală a prejudiciului material cauzat prin infracțiune, în cursul urmăririi penale sau al judecării, până la primul termen de judecată, dacă făptuitorul nu a mai beneficiat de această circumstanță într-un interval de 5 ani anterior comiterii faptei _____	615
<i>Subsecțiunea a II-a. Circumstanțele atenuante judiciare _____</i>	<i>617</i>
§1. Observații în legătură cu circumstanțele atenuante judiciare, în concepția noului Cod penal _____	617
§2. Circumstanțele atenuante judiciare enumerate exemplificativ, privite în special _____	618
2.1. Eforturile depuse de infractor pentru înlăturarea sau diminuarea consecințelor infracțiunii _____	618
2.2. Împrejurările legate de fapta comisă, care diminuează gravitatea infracțiunii sau pericolozitatea infractorului _____	619
§3. Efectele circumstanțelor atenuante _____	620
<i>Subsecțiunea a III-a. Circumstanțele agravante legale generale _____</i>	<i>621</i>
§1. Noțiunea și caracterizarea circumstanțelor agravante legale _____	621
§2. Circumstanțele agravante generale prevăzute de Codul penal privite în mod special _____	623
2.1. Săvârșirea faptei de trei sau mai multe persoane împreună [art. 77 lit. a) C. pen.] _____	623
2.2. Săvârșirea infracțiunii prin cruzimi sau supunerea victimei la tratamente degradante [art. 77 lit. b) C. pen.] _____	626
2.3. Săvârșirea infracțiunii prin metode sau mijloace de natură să pună în pericol alte persoane ori bunuri [art. 77 lit. c) C. pen.] _____	629
2.4. Săvârșirea infracțiunii de către un infractor major, dacă aceasta a fost comisă împreună cu un minor [art. 77 lit. d) C. pen.] _____	630
2.5. Săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze [art. 77 lit. e) C. pen.] _____	632
2.6. Săvârșirea infracțiunii în stare de intoxicație voluntară cu alcool sau cu alte substanțe psihoactive, când a fost provocată în vederea comiterii infracțiunii [art. 77 lit. f) C. pen.] _____	633
2.7. Săvârșirea infracțiunii de către o persoană care a profitat de situația prilejuită de o calamitate, de starea de asediu sau de starea de urgență [art. 77 lit. g) C. pen.] _____	634
2.8. Săvârșirea infracțiunii pentru motive legate de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, gen, orientare sexuală, opinie ori apartenență politică, avere, origine socială, vârstă, dizabilitate, boală cronică	

necontagioasă sau infecție HIV/SIDA ori pentru alte împrejurări de același fel, considerate de făptuitor drept cauze ale inferiorității unei persoane în raport cu celelalte [art. 77 lit. h) C. pen.] _____	636
§3. Efectele circumstanțelor agravante _____	637
3.1. Consacrarea de către legiuitor a sistemului agravării facultative a pedepsei în prezența circumstanțelor agravante _____	637
3.2. Limitele agravării pedepsei ca efect al circumstanțelor agravante legale _____	638
<i>Subsecțiunea a IV-a. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare</i> _____	638
§1. Incidența a două sau mai multor dispoziții care au ca efect reducerea pedepsei _____	638
§2. Incidența a două sau mai multor dispoziții care au ca efect agravarea răspunderii penale _____	639
§3. Incidența uneia sau mai multor cauze de reducere a pedepsei cu una sau mai multe cauze de majorare a pedepsei _____	640
<i>Secțiunea a VI-a. Individualizarea judiciară a executării pedepselor</i> _____	641
<i>Subsecțiunea I. Renunțarea la aplicarea pedepsei</i> _____	641
§1. Observații preliminare _____	641
§2. Condiții cu privire la infracțiunea săvârșită _____	643
2.1. Infracțiunea săvârșită să prezinte o gravitate redusă _____	643
2.2. Pedepsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită să nu fie mai mare de 5 ani _____	645
§3. Condiții pozitive și negative cu privire la persoana infractorului _____	646
3.1. Condiții pozitive _____	646
3.2. Condiții negative _____	646
§4. Convingerea instanței că măsura renunțării la aplicarea pedepsei se impune în cauza ce o judecă _____	648
§5. Renunțarea la aplicarea pedepsei în cazul concursului de infracțiuni _____	648
§6. Avertismentul _____	649
§7. Anularea și efectele renunțării la aplicarea pedepsei _____	650
<i>Subsecțiunea a II-a. Amânarea aplicării pedepsei</i> _____	651
§1. Observații preliminare _____	651
§2. Condițiile amânării aplicării pedepsei _____	652
2.1. Condițiile pozitive care permit dispunerea de către instanță a măsurii amânării aplicării pedepsei _____	652
2.2. Condițiile negative în prezența cărora nu este posibilă incidența instituției amânării aplicării pedepsei _____	653
§3. Amânarea aplicării pedepsei și amenda care însoțește pedeapsa închisorii _____	655
§4. Motivarea amânării aplicării pedepsei _____	655
§5. Termenul de supraveghere _____	656
§6. Măsurile de supraveghere și obligațiile impuse de instanță _____	657
6.1. Măsurile de supraveghere _____	657
6.2. Obligațiile ce pot fi impuse de instanță _____	657
§7. Supravegherea _____	658

§8. Modificarea sau încetarea obligațiilor _____	659
§9. Revocarea amânării aplicării pedepsei _____	659
9.1. Revocarea obligatorie _____	660
9.2. Revocarea facultativă _____	661
§10. Anularea amânării aplicării pedepsei _____	662
§11. Efectele amânării aplicării pedepsei _____	662
§12. Aplicarea dispozițiilor privind renunțarea și amânarea aplicării pedepsei în cazul săvârșirii unor infracțiuni prevăzute în legi speciale, chiar dacă nu sunt îndeplinite prevederile art. 80 și art. 83 C. pen. _____	663
<i>Subsecțiunea a III-a. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere _____</i>	<i>665</i>
§1. Noțiune și caracterizare _____	665
§2. Condițiile de acordare a suspendării executării pedepsei sub supraveghere _____	666
§3. Termenul de supraveghere _____	669
§4. Măsurile de supraveghere și obligațiile impuse de instanță _____	670
4.1. Măsurile de supraveghere _____	670
4.2. Obligațiile ce pot fi impuse de instanță _____	671
§5. Supravegherea condamnatului _____	674
5.1. Obligațiile condamnatului în legătură cu măsurile de supraveghere _____	674
5.2. Supravegherea executării obligațiilor impuse de instanță condamnatului de către serviciul de probațiune _____	674
5.3. Supravegherea altor obligații ce cad în sarcina altor organe abilitate _____	674
5.4. Alte obligații ale serviciului de probațiune _____	675
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor _____	675
§7. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere _____	676
7.1. Revocarea obligatorie _____	676
7.2. Revocarea facultativă _____	678
§8. Anularea suspendării executării pedepsei sub supraveghere _____	678
8.1. Noțiune și caracterizare _____	678
8.2. Condițiile anulării suspendării _____	679
8.3. Efectele anulării suspendării executării pedepsei sub supraveghere _____	680
§9. Efectele suspendării executării pedepsei sub supraveghere _____	680
Secțiunea a VII-a. Individualizarea pedepsei în timpul executării acesteia _____	681
<i>Subsecțiunea I. Liberarea condiționată _____</i>	<i>681</i>
§1. Concept și caracterizare _____	681
§2. Liberarea condiționată în cazul pedepsei detențiunii pe viață _____	682
2.1. Condițiile liberării în cazul detențiunii pe viață _____	682
§3. Liberarea condiționată în cazul pedepsei închisorii _____	684
3.1. Condițiile liberării condiționate _____	684
3.2. Condițiile liberării condiționate când se ține seama de munca prestată de condamnat _____	686

3.3. Condițiile liberării condiționate în cazul condamnaților care au împlinit vârsta de 60 de ani	687
3.3.1. Condiții generale	687
3.3.2. Condiții cu privire la fracțiile de pedeapsă ce trebuie executate	687
3.3.3. Condiții cu privire la fracțiile de pedeapsă ce trebuie executate de condamnatul ce a împlinit vârsta de 60 de ani și a câștigat zile ca urmare a muncii prestate	687
§4. Măsurile de supraveghere și obligațiile liberatului condiționat	688
4.1. Măsurile de supraveghere	688
4.2. Obligații ce pot fi impuse liberatului condiționat	688
4.3. Perioada de executare a măsurilor de supraveghere și obligațiilor impuse de instanță	689
§5. Supravegherea condamnatului liberat	689
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor	690
§7. Revocarea liberării condiționate	691
§8. Anularea liberării condiționate	691
§9. Efectele liberării condiționate	693

Capitolul X. Măsurile de siguranță **694**

Secțiunea I. Considerații generale privind măsurile de siguranță **694**

§1. Evoluția și importanța măsurilor de siguranță	694
§2. Caracterul măsurilor de siguranță	695
§3. Noțiunea și natura juridică a măsurilor de siguranță	696
§4. Principiile de aplicare și executare a măsurilor de siguranță	697
§5. Cadrul măsurilor de siguranță	700

Secțiunea a II-a. Analiza măsurilor de siguranță **701**

§1. Obligarea la tratament medical (art. 109 C. pen.)	701
1.1. Conceptul și caracterizarea măsurii de siguranță a obligării la tratament medical	701
1.2. Condițiile în care se poate dispune măsura de siguranță a obligării la tratament medical	702
1.3. Conținutul măsurii de siguranță a obligării la tratament medical	703
1.4. Durata măsurii de siguranță a obligării la tratament medical	704
1.5. Dispoziții procesual-penale privind măsura de siguranță a obligării la tratament medical	704
1.5.1. Obligarea provizorie la tratament medical	704
1.5.2. Punerea în executare a măsurii de siguranță a obligării la tratament medical luată printr-o hotărâre definitivă	706
§2. Internarea medicală (art. 110 C. pen.)	707
2.1. Conceptul și caracterizarea măsurii de siguranță a internării medicale	707
2.2. Condițiile în care se poate dispune măsura de siguranță a internării medicale	708
2.3. Durata măsurii de siguranță a internării medicale	710

2.4. Dispoziții procesual penale privind măsura de siguranță a internării medicale	710
2.4.1. Internarea medicală provizorie	710
2.4.2. Procedura de aplicare și de ridicare a măsurii provizorii	711
2.4.3. Punerea în executare a măsurii de siguranță a internării medicale	712
2.4.4. Obligațiile în legătură cu internarea medicală	713
2.4.5. Menținerea, înlocuirea sau încetarea măsurii internării	713
§3. Interzicerea ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii (art. 111 C. pen.)	714
3.1. Noțiune și caracterizare	714
3.2. Condițiile în care se poate lua măsura de siguranță a interzicerii ocupării unei funcții sau a exercitării unei profesii	715
3.3. Conținutul măsurii	716
3.4. Durata măsurii	716
3.5. Punerea în executare a măsurii interzicerii ocupării unei funcții sau a executării unei profesii	716
3.6. Revocarea măsurii de siguranță a interzicerii ocupării unei funcții sau exercitării unei profesii	717
§4. Măsura de siguranță a confiscării speciale (art. 112 C. pen.)	717
4.1. Noțiune și caracterizare	717
4.2. Condiții de luare a măsurii confiscării speciale	718
4.3. Conținutul măsurii confiscării	719
4.4. Categoriile de bunuri supuse confiscării speciale	720
4.5. Alte dispoziții privind confiscarea specială	731
4.5.1. Limitarea confiscării	731
4.5.2. Confiscarea specială prin echivalent	732
4.5.3. Confiscarea specială a bunurilor obținute din exploatarea sau folosirea bunurilor supuse confiscării	733
4.5.4. Executarea măsurii de siguranță a confiscării speciale. Dispoziții procesuale	733
§5. Confiscarea extinsă [art. 108 lit. e) și art. 112 ¹ C. pen.]	734
5.1. Noțiune și caracterizare	734
5.2. Condițiile în care se poate dispune confiscarea extinsă	735
5.3. Conținutul confiscării extinse	737

Capitolul XI. Sancțiuni aplicabile minorilor infractori **738**

Secțiunea I. Regimul răspunderii penale a minorului infractor **738**

§1. Limitele răspunderii penale a minorului în legislația penală	738
§2. Consecințele răspunderii penale în cazul minorilor infractori	740
§3. Măsurile educative	742
3.1. Măsurile educative neprivative de libertate	742
3.2. Măsurile educative privative de libertate	743
§4. Referatul de evaluare	744
4.1. Noțiune și caracterizare	744
4.2. Scopul referatului de evaluare	744

4.3. Repetarea referatului de evaluare _____	745
Secțiunea a II-a. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate _____	745
§1. Stagiul de formare civică _____	745
1.1. Conceptul de formare civică _____	745
1.2. Conținutul și caracterizarea măsurii educative a stagiului de formare civică _____	746
1.3. Punerea în executare a măsurii educative a stagiului de formare civică și executarea acesteia _____	747
§2. Supravegherea _____	747
2.1. Conținutul măsurii _____	747
2.2. Scopul măsurii _____	748
§3. Consemnarea la sfârșit de săptămână _____	748
3.1. Conținutul măsurii _____	748
3.2. Excepții _____	749
3.3. Scopul măsurii _____	749
3.4. Punerea în executare a măsurii educative a consemnării la sfârșit de săptămână _____	749
3.5. Controlul executării măsurii _____	749
§4. Asistarea zilnică _____	750
4.1. Conținutul măsurii _____	750
4.2. Programul zilnic și supravegherea _____	750
4.3. Punerea în executare. Durata și controlul măsurii _____	751
§5. Obligații ce pot fi impuse minorului _____	751
5.1. Obligațiile serviciului de probațiune _____	752
§6. Modificarea sau încetarea obligațiilor _____	753
6.1. Condiții pentru modificarea obligațiilor _____	753
6.2. Încetarea unor obligații _____	753
§7. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate _____	753
7.1. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate atunci când minorul aflat în executare nu respectă cu rea-credință condițiile de executare a măsurii educative sau a obligațiilor impuse _____	754
7.2. Înlocuirea obligatorie a măsurilor educative neprivative de libertate cu măsura educativă privativă de libertate a internării minorului într-un centru educativ _____	755
7.3. Situația în care minorul aflat în executarea unei măsuri educative neprivative de libertate săvârșește o nouă infracțiune sau este judecat pentru o infracțiune concurentă săvârșită anterior _____	756
7.4. Impunerea de noi obligații minorului ori sporirea condițiilor de executare a celor existente _____	757
Secțiunea a III-a. Regimul măsurilor educative privative de libertate _____	757
§1. Internarea într-un centru educativ _____	758
1.1. Noțiune și caracterizare _____	758
1.2. Conținutul și scopul măsurii internării în centrul educativ _____	758

1.3. Prelungirea sau înlocuirea măsurii internării într-un centru educativ _____	759
1.4. Înlocuirea internării într-un centru educativ cu măsura asistării zilnice și impunerea de obligații minorului _____	759
1.5. Revenirea asupra înlocuirii sau liberării prevăzute în art. 124 alin. (4) C. pen. _____	760
1.6. Consecințele săvârșirii unei noi fapte până la împlinirea duratei internării într-un centru educativ _____	761
§2. Internarea într-un centru de detenție _____	761
2.1. Noțiune și caracterizare _____	761
2.2. Durata internării în centrul de detenție _____	762
2.3. Prelungirea măsurii internării _____	762
2.4. Înlocuirea internării într-un centru de detenție cu măsura asistării zilnice, liberarea din centrul de detenție și impunerea de obligații minorului sau fostului minor _____	762
2.5. Revenirea asupra înlocuirii sau liberării _____	763
2.6. Consecințele săvârșirii unei noi infracțiuni până la împlinirea duratei internării într-un centru de detenție _____	763
§3. Schimbarea regimului de executare (art. 126 C. pen.) _____	763
§4. Calculul duratei măsurilor educative (art. 127 C. pen.) _____	764
Secțiunea a IV-a. Dispoziții penale în cazul infracțiunilor săvârșite de infractorii minori _____	764
§1. Efectele cauzelor de atenuare și agravare (art. 128 C. pen.) _____	764
§2. Pluralitatea de infracțiuni (art. 129 C. pen.) _____	765
2.1. Concursul de infracțiuni săvârșite în timpul minorității _____	765
2.2. Săvârșirea unei infracțiuni în timpul minorității și a alteia după majorat _____	766
2.3. Săvârșirea după majorat a două sau mai multor infracțiuni concurente _____	766
§3. Consecințele descoperirii unei infracțiuni săvârșite în timpul minorității (art. 130 C. pen.) _____	767
§4. Prescripția răspunderii penale a minorilor (art. 131 C. pen.) _____	768
§5. Prescripția executării măsurilor educative (art. 132 C. pen.) _____	768
§6. Efectele măsurilor educative (art. 133 C. pen.) _____	769
§7. Minorul devenit major (art. 134 C. pen.) _____	769
§8. Examen de practică judiciară _____	770
Capitolul XII. Răspunderea penală a persoanei fizice și juridice _____	771
Secțiunea I. Răspunderea penală a persoanei fizice _____	771
<i>Subsecțiunea I. Răspunderea penală, instituție fundamentală a dreptului penal _____</i>	<i>771</i>
§1. Cadrul juridic privind răspunderea penală a persoanei fizice _____	771
§2. Răspunderea penală, consecință a săvârșirii unei infracțiuni _____	771
§3. Conceptul de răspundere penală _____	772
§4. Temeiul răspunderii penale _____	773

§5. Răspunderea penală ca instituție fundamentală a dreptului penal _____	773
Subsecțiunea a II-a. Principiile răspunderii penale _____	774
§1. Noțiunea și cadrul principiilor răspunderii penale _____	774
§2. Principiul legalității răspunderii penale _____	774
§3. Principiul că infracțiunea este singurul temei al răspunderii penale _____	775
§4. Principiul umanismului răspunderii penale _____	776
§5. Principiul că răspunderea penală este personală _____	776
§6. Principiul inevitabilității răspunderii penale _____	777
§7. Principiul individualizării răspunderii penale _____	777
§8. Principiul unicității răspunderii penale sau regula <i>non bis in idem</i> _____	778
§9. Principiul prescriptibilității răspunderii penale _____	778
§10. Principiul răspunderii penale a persoanei juridice _____	779
Secțiunea a II-a. Răspunderea penală a persoanei juridice _____	779
Subsecțiunea I. Aspecte generale privind răspunderea penală a persoanei juridice _____	779
§1. Considerații preliminare _____	779
§2. Teorii cu privire la răspunderea penală a persoanei juridice _____	780
§3. Abordarea răspunderii penale a persoanei juridice în doctrina și legislația penală română _____	781
§4. Necesitatea introducerii răspunderii penale a persoanei juridice în legislația penală a României _____	782
Subsecțiunea a II-a. Răspunderea penală a persoanelor juridice, formă atipică de răspundere penală _____	784
§1. Cadrul juridic al răspunderii penale a persoanei juridice _____	784
§2. Specificul răspunderii penale a persoanei juridice _____	785
§3. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice _____	786
§4. Persoanele care pot angaja penal persoana juridică _____	788
§5. Elementul subiectiv în cazul infracțiunii săvârșite de persoana juridică _____	789
Secțiunea a III-a. Pedepsele aplicabile persoanei juridice _____	791
§1. Cadrul juridic general al pedepselor aplicabile persoanei juridice _____	791
§2. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică _____	791
2.1. Observații generale _____	791
2.2. Cuantumul amenzii aplicabile persoanei juridice _____	792
2.3. Stabilirea de către instanță a numărului zilelor-amendă pentru infracțiunea săvârșită de persoana juridică _____	792
2.4. Limitele speciale ale zilelor-amendă _____	793
2.5. Circumstanță agravantă legală facultativă aplicabilă exclusiv persoanei juridice _____	793
Secțiunea a IV-a. Regimul pedepselor complementare aplicabile persoanei juridice _____	794
§1. Aplicarea și executarea pedepselor complementare în cazul persoanei juridice _____	794
§2. Dizolvarea persoanei juridice (art. 139 C. pen.) _____	794
§3. Suspendarea activității persoanei juridice _____	796

§4. Neaplicarea dizolvării sau suspendării activității persoanei juridice _____	797
§5. Închiderea unor puncte de lucru ale persoanei juridice _____	797
§6. Interzicerea de a participa la procedurile de achiziții publice _____	798
§7. Plasarea sub supraveghere judiciară _____	799
§8. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare _____	801
Secțiunea a V-a. Dispoziții comune aplicabile persoanelor juridice infractoare _____	802
§1. Recidiva în cazul persoanei juridice (art. 146 C. pen.) _____	802
1.1. Termenii recidivei persoanei juridice _____	803
1.2. Tratamentul penal în cazul recidivei persoanei juridice _____	803
§2. Atenuarea și agravarea răspunderii penale a persoanei juridice _____	805
2.1. Reguli de stabilire a pedepsei principale a amenzii pentru persoana juridică în prezența existenței unor cauze de atenuare ori agravare a pedepsei _____	805
2.2. Reguli privind stabilirea pedepselor complementare _____	807
2.3. Reguli privind măsurile de siguranță luate potrivit art. 112 C. pen. în ipoteza săvârșirii unei pluralități de infracțiuni _____	807
§3. Prescripția răspunderii penale a persoanei juridice _____	808
§4. Prescripția executării pedepsei de către persoana juridică _____	808
§5. Reabilitarea persoanei juridice _____	809
§6. Efectele comasării și divizării persoanei juridice _____	810
Secțiunea a VI-a. Cauzele care înlătură răspunderea penală _____	810
§1. Cauze generale care înlătură răspunderea penală _____	810
§2. Amnistia _____	812
2.1. Noțiune și caracterizare _____	812
2.2. Felurile amnistiei _____	813
2.3. Obiectul amnistiei _____	814
2.4. Efectele amnistiei _____	815
2.5. Examen de practică judiciară _____	818
§3. Prescripția răspunderii penale a persoanei fizice și juridice _____	819
3.1. Noțiune și caracterizare _____	819
3.2. Natura juridică a prescripției răspunderii penale _____	820
3.3. Termenele de prescripție a răspunderii penale pentru persoana fizică și juridică _____	821
3.4. Calcularea termenelor de prescripție a răspunderii penale pentru persoana fizică și juridică _____	821
§4. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale _____	823
4.1. Cazurile de întrerupere a prescripției răspunderii penale _____	824
4.2. Efectul întreruperii cursului prescripției răspunderii penale _____	825
4.3. Prescripția specială a răspunderii penale _____	826
§5. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale _____	826
5.1. Cauzele de suspendare a cursului prescripției răspunderii penale _____	827
5.2. Efectele suspendării cursului prescripției răspunderii penale _____	828

§6. Lipsa plângerii prelabile _____	828
6.1. Noțiune și caracterizare _____	828
6.2. Natura juridică a plângerii prelabile _____	830
6.3. Condițiile plângerii prelabile _____	831
6.4. Lipsa plângerii prelabile și consecințele acesteia _____	837
§7. Retragera plângerii prelabile _____	839
7.1. Condițiile în care operează retragerea plângerii prelabile _____	839
7.2. Retragera plângerii prelabile în cazul pluralității de infractori _____	840
7.3. Retragera plângerii prelabile în cazul în care persoana vătămată a fost o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă _____	841
7.4. Retragera plângerii prelabile în situații speciale _____	842
§8. Împăcarea părților _____	843
8.1. Împăcarea în cazul persoanei fizice _____	843
8.1.1. Noțiune și caracterizare _____	843
8.1.2. Condițiile în care împăcarea părților înlătură răspunderea penală _____	843
8.1.3. Efectele împăcării _____	844
8.1.4. Limitele instituției împăcării _____	845
8.1.5. Împăcarea în cazul persoanelor lipsite de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă _____	846
8.2. Împăcarea în cazul persoanei juridice _____	846
Secțiunea a VII-a. Înlocuirea răspunderii penale _____	849

Capitolul XIII. Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei _____	853
Secțiunea I. Considerații generale despre cauzele care modifică sau înlătură executarea pedepsei _____	853
Secțiunea a II-a. Grațierea _____	854
§1. Noțiune și caracterizare _____	854
§2. Felurile grațierii _____	856
§3. Obiectul grațierii _____	859
§4. Efectele grațierii asupra pedepsei principale _____	860
§5. Efectele grațierii asupra măsurilor educative _____	863
§6. Limitele efectelor grațierii _____	863
Secțiunea a III-a. Prescripția executării pedepsei _____	864
§1. Noțiune și caracterizare _____	864
§2. Termenele de prescripție a executării pedepsei pentru persoana fizică _____	866
§3. Întreruperea cursului prescripției executării pedepsei _____	867
§4. Suspendarea cursului prescripției executării pedepsei _____	869
Secțiunea a IV-a. Alte cauze privind înlăturarea executării pedepsei _____	871

Capitolul XIV. Cauzele care înlătură consecințele condamnării	872
Secțiunea I. Înlăturarea consecințelor condamnării prin reabilitare	872
§1. Reglementarea reabilitării în Codul penal	872
§2. Reabilitarea, noțiune și caracterizare	873
§3. Trăsăturile caracteristice ale reabilitării	874
§4. Natura juridică a reabilitării	874
Secțiunea a II-a. Reabilitarea de drept	876
§1. Noțiune și caracterizare	876
§2. Condițiile reabilitării de drept	877
§3. Examen de practică judiciară	879
Secțiunea a III-a. Reabilitarea judecătorească	880
§1. Noțiune și caracterizare	880
§2. Condițiile reabilitării judecătorești	881
§3. Examen de practică judiciară	885
Secțiunea a IV-a. Calculul termenului de reabilitare	886
§1. Calculul termenului în cazul reabilitării de drept	886
§2. Calculul termenului în cazul reabilitării judecătorești	886
§3. Calculul termenului de reabilitare în cazul condamnărilor succesive	887
§4. Examen de practică judiciară	887
Secțiunea a V-a. Efectele reabilitării de drept sau judecătorești	888
Secțiunea a VI-a. Dispoziții procesuale privind reabilitarea	890
§1. Reabilitarea de drept	890
§2. Reabilitarea judecătorească	890
2.1. Competența de judecată a cererii de reabilitare	890
2.2. Cererea de reabilitare judecătorească	890
Secțiunea a VII-a. Anularea reabilitării judecătorești	893
 Bibliografie	 895